

การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทย

นายวิบูลย์ ตั้งกิตติภาภรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974-560-832-7

008010

i 15918307

2

ENFORCEMENT OF ANTI-TRUST LAWS IN THAILAND

Mr.VIBOON TANGKITTIPAPORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

for The Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

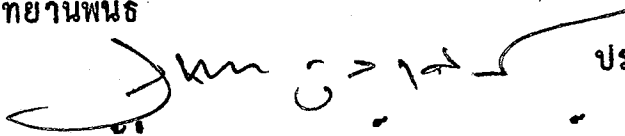
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทย
โดย นายวิบูลย์ ตังกิตติภาภรณ์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

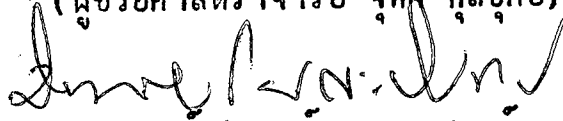

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค)

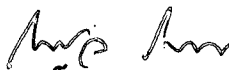
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลบุคย์)

 กรรมการ

(อาจารย์ มีพาคัน โปตระนนันทน)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์โกศล โสภาคย์วิจิตร)

 กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ)

 กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิฑิต มั่นธำภรณ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทย
ชื่อ	นายวิบูลย์ ตั้งกิตติภาภรณ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ
ภาควิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2524

บทคัดย่อ

การแข่งขันเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ด้วยความคาดหวังว่าระบบการแข่งขันจะทำให้ราคาสินค้าขึ้นลงตามกลไกของตลาดอย่างอิสระอันจะทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าที่มีคุณภาพในราคาที่ยุติธรรม แต่นั่นเป็นไปได้เพียงความคาดหวังทางทฤษฎีเท่านั้น ในสภาพความเป็นจริงแห่งสังคมระบบทุนนิยม ระบบการแข่งขันหาได้ดำรงอยู่อย่างอิสระไม่ ทั้งนี้เพราะระบบการแข่งขันมักจะถูกแทรกแซงโดยผู้ประกอบการที่ไร้จรรยาบรรณ การจำกัดทางการค้าหรือการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่ยุติธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อครอบงำตลาดและสร้างอำนาจผูกขาดขึ้น การเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค และความปั่นป่วนของตลาดย่อมเกิดตามมาจนเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม ด้วยเหตุนี้ระบบการผูกขาดจึงเป็นสิ่งเลวร้ายที่สังคมไม่พึงปรารถนา ในที่สุดกฎหมายป้องกันการผูกขาดจึงได้ถือกำเนิดขึ้นและได้พัฒนามาจากผลแห่งความไม่ซื่อตรงในการใช้อำนาจทางเศรษฐกิจและจากความเชื่อมั่นในหลักการที่ว่า การค้าอิสระที่ใช้อำนาจอย่างเหมาะสมแล้วสามารถให้โอกาสแก่ปัจเจกชนและทำให้คนมีความริเริ่มอย่างไม่หยุดยั้ง การแข่งขันทำให้บรรลุถึงสมรรถภาพสูงสุดในการใช้ทรัพยากรตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าอย่างสูงสุดทางเทคโนโลยี แต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายป้องกันการผูกขาดหาได้มีจุดหมายอยู่ที่ "ระบบการแข่งขันที่สมบูรณ์" หรือ "การแข่งขันที่บริสุทธิ์" เพราะการแข่งขันที่สมบูรณ์แบบนี้ไม่อาจค้นพบได้ในวงการตลาดที่แท้จริง ดังนั้นในโลกแห่งความเป็นจริงการแข่งขันที่เป็นไปได้สำหรับกฎหมายป้องกันการผูกขาดคือ "การแข่งขันที่ใช้การได้" ซึ่งหมายถึงการ -

แข่งขันที่เป็นจริงนั่นเอง

การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันการผูกขาด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงโครงสร้าง รูปแบบและกลไกแห่งอำนาจครอบงำของการผูกขาด จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องก้าวล่วงเข้าไปศึกษาถึงวิชาเศรษฐศาสตร์ในบางแขนง และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การศึกษากฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประชาคมตลาดรวมยุโรป ย่อมเป็นแนวทางที่ดีสำหรับนำมาประยุกต์ปรับปรุงระบบกฎหมายป้องกันการผูกขาดของไทย การศึกษากฎหมายของต่างประเทศนี้จะศึกษาถึงวิวัฒนาการ ทฤษฎี และนิติวิธีของกฎหมายดังกล่าว เพื่อนำเอาความคิดและหลักปรัชญาของกฎหมายมาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย โดยคำนึงถึงนโยบายเศรษฐกิจ ภัยค้าเสรีและวัฒนธรรมประเพณีทางการค้าของสังคมไทย

กฎหมายป้องกันการผูกขาดของไทยได้ตราขึ้นบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2480 ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันการทุบตลาดในปี พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสมาคมการค้าและพระราชบัญญัติหอการค้าในปี พ.ศ. 2509 เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ประกอบการและผู้บริโภค แต่กฎหมายแต่ละฉบับหาได้มีการบังคับใช้อย่างจริงจังไม่ แม้วารัฐจะมีการปรับปรุงแก้ไขเสมอมาจนถึงปัจจุบันนี้รัฐก็ได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ขึ้น แต่เมื่อวิเคราะห์กฎหมายฉบับใหม่แล้วจะพบว่ากฎหมายยังมีช่องว่างอยู่ ทั้งนี้เพราะความไม่แน่ชัดของบทบัญญัติและการให้อำนาจดุลพินิจแก่ผู้ใช้กฎหมายมากเกินไปโดยไม่มีองค์กรหรือกลไกควบคุมการให้อำนาจอย่างเหมาะสม พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงทำให้ผู้ประกอบการขาดความมั่นใจและไม่มีหลักประกันที่ดีพอในการตัดสินใจประกอบธุรกิจการค้า นอกจากนี้ความไม่จริงใจของผู้ใช้กฎหมายยังทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรมเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความบกพร่องในระบบบริหารงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

เพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ นอกจากการพัฒนาทางด้านนโยบายเศรษฐกิจแล้ว การปรับปรุงกฎหมายป้องกันการผูกขาดให้สมบูรณ์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจและปฏิบัติ มาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสมควรถูกนำมาใช้ เช่น การออกระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการผูกขาด การเชิญผู้ประกอบการเข้าร่วมประชุม-

หรือกับหน่วยงานของรัฐเพื่อวางกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติทางการค้า การให้คำ-
ปรึกษาหารือและออกหนังสือรับรอง และการสอบสวนโดยเปิดเผยหากเกิดความ
ขัดแย้งขึ้นระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่
ทุกฝ่ายเมื่อเกิดการกระทำผิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กฎหมายควรกำหนดโทษ
ทางอาญาหรือค่าเสียหายทางแพ่งอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำ
เพื่อผูกขาดหรือทำลายระบบการผูกขาดที่เกิดขึ้นแล้วและยังยั้งมิให้เกิดการกระทำ
ผิดขึ้นอีกในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม แมกกฎหมายจะได้รับการปรับปรุงให้อยู่ใน
สภาพที่ดีเลิศ แต่ถ้าผู้ใช้กฎหมายไม่มีความจริงใจและไม่มีความมุ่งมั่นที่จะสร้าง-
สรรระบบเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าอย่างแท้จริงแล้ว กฎหมายย่อมไม่ต่างอะไรไป
จากกระดาษที่เปื้อนหมึกเท่านั้นเอง

Thesis Title Enforcement of Anti-trust Law in Thailand
Name Viboon Tangkittipaporn
Thesis Advisor Associate Professor Chaiyos Hemarajta
Department Law
Academic Year 1981

Abstract:

Competition is the basic principle of capitalistic economy with the expectation that prices are freely determined by market mechanism which in turn enables the consumers to obtain quality goods at reasonable prices. Nevertheless, that is only expectation in theory, in the real capitalistic market, competition is not as free as it is supposed to be due to the undue interference of unscrupulous entrepreneurs by means of restraint of trade and unfair trade practices in various forms dominating the market and gaining monopoly. This entails advantages over consumers and instability of the market and will lead to social conflicts. Therefore, monopoly is condemnable as well as undesirable, from which Anti-trust law took its origin and development from the abuses of economic powers, and it is believed that free trade provides opportunities for individuals and endless initiative. Competition results optimum exploitation of resources and full satisfactions to consumers as well as the most advanced technology. Nevertheless, the purposes of Anti-trust law are not focussed at "complete competition" or "pure competition", for they never exist in reality, the possible competition under Anti-trust law is -

"workable competition" which means real competition.

To study Anti-trust law, it is necessary to examine the structure, forms and mechanism of monopoly, it is unavoidable to venture into some branches of economics. Since Thailand is still a developing country, a study into the Anti-trust law of the industrialised countries e.g. the U.S. , the U.K. and the EEC. will very well serve as a guideline for the adaptation and improvement to the Anti-trust law in Thailand. It is advisable to examine these foreign laws, its development, theories and process as well as its philosophy in order to obtain a proper application to the Thai law by taking into account the economic policy, ethics and local trade custom.

The first Anti-trust legislation in Thailand was enacted in 1937, i.e. The Prevention of Excessive Profit Act, and in 1964 The Prevention of Market Domination Act was passed, and in 1966 another two statutes came into existence, namely, The Trade - Associations Act and The Chamber of Commerce Act, aiming at protecting both the entrepreneurs and consumers. However, there was no effective enforcement, despite subsequent amendments, and eventually the Price-Fixing and Anti-Monopoly Act was passed in 1979 but there are still loopholes due to the uncertainty of the provisions and broad discretion vested in the enforcing authority without proper mechanism to check the exercise of powers. Entrepreneurs gain no confidence from this Act and it does not provide sufficient assurance for any commercial decision. In addition the lack of good faith in enforcing this Act provides consumers with inadequate protection. This may be due to the

mischief in the administration of the authority concerned.

To redress these problems, it is necessary, apart from the implementation of economic policy, to amend the Anti-trust legislations in order to solve the existing problems which are interesting to all. Appropriate measures are such as, regulation on the control over factors influencing monopoly, consultations between entrepreneurs and government authority to lay down practical guidelines, giving advice and affirmation, open investigations in case of conflict between entrepreneurs and consumers in order to secure justice to all. Where there are obvious offences, criminal liability should be imposed, as well as civil redress where damages are suffered. This will prevent monopoly or eliminate monopoly already existing and deter future repetitions. However, even if the best amendment were achieved, the law is of no difference from a piece of ink-stained paper, if appropriate application and proper intention to achieve progress cannot be found in the enforcing authority.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กลบุดัย อาจารย์ มีพาคัน โปตระนันท์ รองศาสตราจารย์ โกศล โสภาคยวิจิตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิต มันทาภรณ์ ซึ่งเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ ซึ่งเป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยเหลือตรวจแก้วิทยานิพนธ์อย่างละเอียด ทั้งให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยทวงตังขอบพระองค์ต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ประชุม โฉมฉาย อาจารย์วิลาส อยู่ดี อาจารย์ประเทือง ศรีรอดบาง อาจารย์สุนนท์ ศุภลายุกต์ และคุณภรดา บุณศิริ ผู้ให้กำลังใจและกำลังใจตลอดเวลาที่เขียนวิทยานิพนธ์นี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คณะประพันธ์ ชยพฤกษ์ ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศ พร้อมทั้งยังได้ช่วยถอดความเป็นภาษาไทยอีกด้วย

ในที่สุดนี้ ผู้เขียนซาบซึ้งในน้ำใจของ คุณวชิราภรณ์ อภิชนางกูร คุณวิมล ตั้งกิตติภรณ์ คุณศรัศกิติ ชูสวัสดิ์ รอยต้าวรวงเอก ชูธนา สุวรรณวิวัฒน์ คุณพิชัย พนภัย และคุณประอรรัตน์ บุณมาตร ตลอดจนเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดเวลาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
บทนำ	ฉ
บทที่	
1. แนวความคิดและพัฒนาการของกฎหมายป้องกันการผูกขาด.....	1
บ่อเกิดและพัฒนาการของระบบทุนนิยม	1
แนวความคิดเสรีนิยมกับหลักการแข่งขันเสรี	3
ลักษณะพิเศษของการผลิตในระบบทุนนิยม	4
การผลิตรวมศูนย์สู่ทุนนิยมผูกขาด	5
หลักการ รูปแบบและกลไกแห่งอำนาจครอบงำของระบบทุน นิยม	7
ก. การจำกัดทางธุรกิจการค้ากับการผูกขาด	7
ข. การจำกัดทางธุรกิจการค้ากับการแข่งขันที่ไม่ยุติธรรม	8
ค. การแข่งขันที่ไม่ยุติธรรมกับการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่ ยุติธรรม	9
1. รูปแบบการแข่งขันที่ไม่ยุติธรรม	10
ก) การดูหมิ่นทางการค้า	10
ข) การแสดงข้อความเท็จเกี่ยวกับผลผลิตของ ตนเอง	10
ค) การชักยอกความลับทางการค้า	11
ง) การละเมิดทางการค้า	11
1) คำหรือชื่อนั้นถูกนำไปใช้ในความหมาย ที่สื่อ	12
2) ชื่อส่วนบุคคลซึ่งถูกนำไปใช้ให้เกิดคุณค่า ต่อทางการค้า	12
3) ชื่อทางภูมิศาสตร์	13
4) เครื่องตกแต่งทางการค้า; การห่อ การ เขากลองและการบรรจุ	13

	หน้า
2. รูปแบบของการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่ยุติธรรม .	14
3. รูปแบบของการจำกัดทางธุรกิจการค้า	14
ง. การผูกขาด	15
1. ลักษณะของการผูกขาด	16
ก) การผูกขาดรายเดี่ยว	16
ข) การผูกขาดสองราย	17
ค) การผูกขาดนอกราย	18
2. หลักการผูกขาด	19
ก) รูปแบบการรวมหัวกัน	21
1) การรวมหัวกันของธุรกิจหรืออุตสาหกรรม ที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน	21
(ก) Pool	21
(ข) Cartel	21
(ค) Syndicate	23
(ง) Trust	24
2) การรวมหัวกันของธุรกิจหรืออุตสาหกรรม ที่เกี่ยวข้องกันในรูป Concern	24
ข) วิธีการปฏิบัติในการรวมหัวกัน	26
1) การรวมหัวกันในรูปแบบเศรษฐกิจ ...	26
(ก) การรวมหัวกันในแนวนอน ...	26
(1) การกำหนดราคา	26
(2) การแบ่งเขตตลาด ...	28
(3) การรวมกลุ่มต่อต้านหรือ การรวมหัวควาบาตร ..	28
(4) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างคู่แข่งชน ..	29
(ข) การรวมหัวกันในแนวตั้ง	29
(1) การรักษาราคาขายปลีก	30
(2) การกำหนดอาณาเขตการ ค้าและจำกัดจำนวนลูกค้า	30

	หน้า
(3) การผูกขาดค้าขายเฉพาะราย	30
(4) สัญญาผูกมัดหรือข้อตกลงผูกมัด	31
2) การรวมหัวกันในรูปแบบของการจัดการ	
รวม	31
(ก) การควบบริษัท	32
(ข) การรวมบริษัท	32
(ค) การเข้าถือหุ้นหรือสินทรัพย์ของผู้	
แข่งขันด้วยกัน	32
(ง) การเป็นกรรมการรวมหลายบริษัท	
ในธุรกิจประเภทเดียวกัน	33
(จ) การรวมค่าเฉพาะกิจ	33
3. พัฒนาการขั้นสูงสุดของทุนนิยมผูกขาดกับกล	
ไกแห่งอำนาจครอบงำ: บริษัทลงทุนข้ามชาติ	33
ก) การควบคุมทางเทคโนโลยี	35
ข) การควบคุมทางการเงิน	36
ค) อำนาจในการตั้งราคา	37
ง) การใช้อำนาจทางการเมือง	37
การแทรกแซงเศรษฐกิจโดยอำนาจของรัฐ	39
พัฒนาการของทฤษฎีกฎหมายป้องกันการผูกขาด	41
ก. ยุคท้าววิทยา	42
ข. ยุคอภิปรัชญา	42
1. ทฤษฎีมุ่งผลประโยชน์ของมหาชน	43
2. ทฤษฎีมุ่งผลประโยชน์ของเอกชน	43
ค. ยุควิทยาศาสตร์	43
1. ทฤษฎีของเบนธัม	43
2. ลัทธิมาร์กซิสต์	44
3. ทฤษฎีทางสังคมวิทยาทางนิติศาสตร์	45
ก) ทฤษฎี "สังคมรวมศูนย์"	46
ข) ทฤษฎี "วิวัฒนาการสังคม"	47

ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายพิเศษเพื่อป้องกันการผูกขาด .	48
วัตถุประสงค์ของกฎหมายป้องกันการผูกขาด	50

บทที่

2. กฎหมายป้องกันการผูกขาดในต่างประเทศ	52
สหรัฐอเมริกา	52
ก. ต้นกำเนิดและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์	52
ข. รัฐบัญญัติที่สำคัญ	54
1. The Sherman Act of 1890	54
ก) เหตุผลในการตราพระราชบัญญัติ	54
ข) สาระสำคัญของบทบัญญัติเพื่อป้องกันการผูกขาด	54
ค) การบังคับใช้และบทกำหนดโทษ	55
ง) การใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดกับองค์กรแรงงานเป็นการผิดเจตนารมณ์	56
2. The Clayton Act of 1914	58
ก) การห้ามบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดกับองค์กรแรงงาน	58
ข) สาระสำคัญของบทบัญญัติเพื่อโคนลมระบบผูกขาดตั้งแต่จุดเริ่มต้น	59
1) การกำหนดราคาโดยการเลือกปฏิบัติ	60
2) ขอตกลงซื้อขายเฉพาะรายหรือสัญญาผูกมัด	62
3) การเข้าถือสิทธิในหุ้นหรือสินทรัพย์ของบริษัทคู่แข่ง	63
4) การเป็นกรรมการรวมในหลายบริษัทที่ประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน	65
ค) การบังคับใช้และบทกำหนดโทษ	65
3. The Federal Trade Commission Act of 1914	66
ก) การก่อตั้งคณะกรรมการการค้าสหพันธ์	66

ข) หน้าที่หลักของคณะกรรมการการค้า สหพันธ์	68
ค) การบังคับใช้และบทกำหนดโทษ	69
ค. ปฏิบัติการเฉพาะอย่างถือว่าการแข่งขันที่ไม่ ยุติธรรม	69
1. การผูกขาด	69
2. การพยายามที่จะผูกขาด	70
3. การรวมหัวกันหรือการสมรู้ร่วมคิดกันเพื่อ ทางธุรกิจการค้า	71
ง. ปฏิบัติการบางอย่างที่ได้รับการยกเว้นจากกฎหมาย ป้องกันการแข่งขัน	72
1. การรักษาราคาขายปลีก	72
2. ขอตกลงในการส่งสินค้าออก	73
จ. ภาคเศรษฐกิจที่ได้รับการยกเว้นจากกฎหมายป้องกัน การแข่งขัน	74
1. ภาคแรงงาน	74
2. ภาคเกษตรกรรม	75
3. ภาคประโยชน์สาธารณะ	75
ประชาคมยุโรป	78
ก. สถาบันของประชาคมยุโรป	78
ข. นโยบายเกี่ยวกับการแข่งขัน	79
1. มาตรา 85 ของสนธิสัญญาประชาคมเศรษฐกิจ ยุโรป	79
2. มาตรา 65 ของสนธิสัญญาประชาคมเหล็กและ ถ่านหินยุโรป	82
ค. นโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาด	83
1. มาตรา 85 ของสนธิสัญญาประชาคมเศรษฐกิจ ยุโรป	83
2. มาตรา 66 ของสนธิสัญญาประชาคมเหล็กและ ถ่านหินยุโรป	83

	หน้า
สหราชอาณาจักร	85
ก. การป้องกันการผูกขาดในระบบคอมมอนลอว์	85
ข. สำระสำคัญของพระราชบัญญัติ	88
1. The Monopolies and Restrictive Practices (Inquiry and Control) Act 1948	89
2. The Monopolies and Mergers Act 1965 ..	90
3. The Restrictive Trade Practices Act 1956	90
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันตะวันตก : The German Act against Restraint of Competition 1957	92
ญี่ปุ่น : Act concerning prohibition of private monopoly and maintenance of fair trade	93

บทที่

3. การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในต่างประเทศ	94
การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศสหรัฐอเมริกา	94
ก. แผนกป้องกันการผูกขาดของกระทรวงยุติธรรม....	95
1. อำนาจการสืบสวนและการไต่สวน	97
2. วิธีการบังคับใช้อย่างไม่เป็นทางการ.....	102
3. การประชุมล่วงหน้าเพื่อจะประเด็นก่อนพิจารณาคดี	103
4. การขอความคุ้มครองชั่วคราว	104
5. คำให้การสารภาพผิดในคดีอาญา "nolo contendere"	104
6. การประนีประนอมยอมความในคดีแพ่ง "consent settlement" และคำพิพากษาตามยอม "consent decree"	10
ข. คณะกรรมาธิการการค้าสหพันธ์.....	109
1. โครงสร้าง	109
2. อำนาจหน้าที่.....	110

	หน้า
3. ขบวนการบริหารงาน	112
ก) วิธีการรักษาหรือป้องกันก่อนเกิดคดี ..	112
1) การประนีประนอมยอมความ	112
2) ขบวนการกำหนดเงื่อนไข	113
3) การประชุมหารือเพื่อก่อตั้งกฎเกณฑ์การปฏิบัติทางการค้า	114
4) การขอความคิดเห็นและขอเสนอแนะ ..	115
ข) ขบวนการพิจารณาคดีเพื่อออกคำสั่ง "ระงับหรือยกเลิก"	116
4. การทบทวนคำสั่งโดยฝ่ายตุลาการ	118
ค. การฟ้องร้องคดีเรียกค่าเสียหายโดยเอกชน	120
1. หลักกฎหมายและเหตุผล	120
2. การฟ้องร้องคดี	122
ก) การฟ้องร้องโดยเอกชนผู้ได้รับความเสียหายโดยตรง	122
ข) การรวมกลุ่มฟ้องร้อง	123
ค) การฟ้องคดีโดยผู้ถือหุ้น	126
3. ความเสียหาย	127
ก) ความเสียหายทางธุรกิจ	127
ข) ความเสียหายทางทรัพย์สิน	128
4. การพิจารณาความเสียหาย	128
ก) ความเสียหายโดยตรง	129
ข) สิทธิที่จะได้รับชดเชยค่าเสียหายจำนวนสามเท่าตัว	131
ค) ภาระการพิสูจน์	133
ง) การใช้ดุลยพินิจของศาลในการเยียวยาความเสียหาย	135
5. หลักการวินิจฉัยคดีของศาล	136
ก) กฎแห่งเหตุผล (The rule of reason) ..	136
ข) กฎแห่งความผิดในตัวเอง(per se rule) ..	138
6. เขตอำนาจศาล	139

7. อายุความ	139
การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประชาคมยุโรป	141
ก. โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสถาบัน	141
1. คณะกรรมาธิการ	141
2. คณะมนตรี	142
3. สภายุโรป	143
4. ศาลยุติธรรมประชาคมยุโรป	144
ข. การบังคับใช้กฎหมาย	145
1. นโยบายการแข่งขัน: หลักการพิจารณาตาม มาตรา 85	146
2. นโยบายป้องกันการผูกขาด : หลักการพิจารณา ตามมาตรา 86	148
ค. การปฏิบัติเพื่อการยกเว้นจากกฎหมาย	153
1. องค์กรที่ควบคุม	154
2. วิธีการปฏิบัติเพื่อการยกเว้น	154
ก) รูปแบบของการสมัคร	155
ข) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการยกเว้น	156
ค) กิจกรรมที่ได้รับการยกเว้นโดยไม่ต้องแจ้ง ให้คณะกรรมการทราบ	156
ง. สภาพการบังคับ	157
1. การควบคุมโดยคณะกรรมการ	157
2. การควบคุมโดยทางศาล	158
จ. บทกำหนดโทษ	158
ฉ. ข้อเปรียบเทียบกฎหมายป้องกันการผูกขาดระหว่าง ประชาคมยุโรปกับประเทศสหรัฐอเมริกา	159
การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในสหราชอาณาจักร	161
ก. นโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาด	161
1. คณะกรรมาธิการเกี่ยวกับการผูกขาด	161
2. ขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ	162

3. การออกคำสั่งโดยกระทรวงการค้า	164
4. สภาการบังคับ	164
ข. นโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นการกีดกันทางการค้า	165
1. การขึ้นทะเบียนและอำนาจพิจารณาของศาลพิเศษ	165
2. ขอตกลงที่จะต้องจดทะเบียน	166
3. ศาลพิจารณาการปฏิบัติที่เป็นการกีดกันทางการค้า	166
ก) โครงสร้าง	167
ข) อำนาจหน้าที่	167
4. อำนาจการบังคับใช้	168

บทที่

4. กฎหมายป้องกันการผูกขาดและการบังคับใช้ในประเทศไทย .	170
วิวัฒนาการการผูกขาดทางเศรษฐกิจในประเทศไทย	170
วิวัฒนาการกฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทย ...	172
ก. พระราชบัญญัติป้องกันการทุบตลาด พ.ศ. 2507 ..	173
1. สำคัญสำคัญของบทบัญญัติ	174
2. องค์กรควบคุม	175
3. การบังคับใช้กฎหมาย	176
ข. พระราชบัญญัติล้มคัมการการค้า พ.ศ. 2509	177
1. การจัดตั้งล้มคัมการการค้า	178
2. สำคัญสำคัญของบทบัญญัติ	179
3. องค์กรควบคุมและการบังคับใช้	182
ค. พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509	184
ง. พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำไรรเกินควร พ.ศ. 2490 (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2517)	186
1. เหตุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมาย	186
2. สำคัญสำคัญของบทบัญญัติ	187
3. องค์กรควบคุม	190
4. การบังคับใช้	191

พระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด	
พ.ศ. 2522	194
ก. เหตุผลเป้าหมาย และขอบเขตของพระราชบัญญัติ	194
ข. นโยบายและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ	195
1. นโยบายและสาระบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการ	
การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่ยุติธรรม	195
ก) หลักเกณฑ์ในการกำหนดให้เป็น "สินค้าควบคุม"	195
ข) การพิจารณาตามมาตรา 29	196
ค) การพิจารณาตามมาตรา 30	199
2. นโยบายและสาระบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการ	
ผูกขาด	201
ก) ผลเสียของการผูกขาดทางการค้า	202
ข) สาระสำคัญของบทบัญญัติ	206
ค) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเกี่ยวกับการผูก	
ขาดและการจำกัดทางการค้า	208
1) การพิจารณาตามมาตรา 31	208
2) การพิจารณาตามมาตรา 35	212
3) การพิจารณาตามมาตรา 36	217
4) การพิจารณาตามมาตรา 37	218
5) การพิจารณาตามมาตรา 38	220
ค. องค์กรควบคุมและอำนาจหน้าที่	221
1. คณะกรรมการกลาง	221
2. คณะกรรมการส่วนจังหวัด	223
3. อำนาจหน้าที่	224
ก) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลาง ...	224
ข) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่วนจังหวัด	225
ง. หลักเกณฑ์และมาตรการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ	226
1. นโยบายป้องกันการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่ยุติธรรม	226

	หน้า
ก) การกำหนดราคาสินค้า	226
ข) การกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติทางการค้า	229
ค) แนวทางปฏิบัติและดำเนินการ	231
ง) การใช้อำนาจตามมาตรา 24 ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน	232
จ) การมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน	233
2. นโยบายป้องกันการผูกขาดและการจำกัดทางธุรกิจการค้า	233
ก) การประกาศให้เป็น "ธุรกิจควบคุม"	233
ข) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ	234
จ. การบังคับใช้กฎหมาย	236
1. หน่วยงานรับผิดชอบและดำเนินการ	236
2. อำนาจและหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่	237
3. การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่	238
ก) การส่งหนังสือเรียก	238
ข) การเข้าตรวจคนสินค้า	239
ค) การ กัก อายัด ยึด สินค้า	240
ง) การใช้อำนาจหน้าที่อย่างเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา	241
จ) การใช้อำนาจหน้าที่อย่างพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ	244
ฉ) อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการขายทอดตลาดสินค้า	250
ช) อำนาจเปรียบเทียบคดี	250
4. สืบบนและการนำจับ	250
5. ความรับผิดชอบของนิติบุคคล	251
ฉ. วิเคราะห์ปัญหาของพระราชบัญญัติ	251
1. พระราชบัญญัติฉบับนี้ขาดความแน่ชัดของบทบัญญัติ	251
2. มาตรการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ไม่สามารถสนองนโยบายป้องกันการผูกขาด	252

3. องค์ประกอบความผิดในบางมาตรากำหนดเงื่อนไขของยากเกินไปจนยากที่จะบังคับใช้ให้เป็นจริงได้ 252

4. องค์การในการปฏิบัติตามกฎหมายยังเป็นหน่วยงานที่เล็กและมีกำลังเจ้าหน้าที่น้อยเกินไป 254

5. การแก้ปัญหาของพระราชบัญญัติเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ 254

6. บทกำหนดโทษไม่เหมาะสมควรกับการป้องกันและยับยั้งมิให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีก 255

บทที่

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ 257

 บทสรุป 257

 ข้อเสนอแนะ 260

 ก. ขอบเขตอำนาจบังคับของกฎหมาย 262

 1. ภาคแรงงานและภาคเกษตรกรรม 262

 2. ภาคส่งสินค้าออก 263

 3. ภาคสาธารณประโยชน์ 263

 ข. ความแนชัดของบทบัญญัติกฎหมาย 263

 ค. มาตรการป้องกันการผูกขาดในสาระบัญญัติ 265

 ง. การให้อำนาจดุลพินิจแก่ผู้ไปกฎหมาย 266

 จ. วิธีการเบื้องต้นก่อนดำเนินการคดีทางศาล 271

 1. การออกระเบียบขอบังคับเพื่อควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการผูกขาด 271

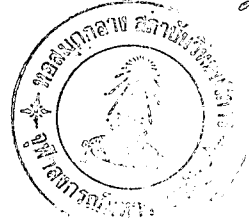
 2. การเชิญผู้ประกอบการร่วมประชุมหารือเพื่อวางกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติทางธุรกิจการค้า 273

 3. การให้คำปรึกษาหารือและออกหนังสือรับรอง 274

 4. การอนุญาตให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขการปฏิบัติทางการค้า 275

 5. การประนีประนอมยอมความเพื่อสภาพผิดในความผิดส่วนแบ่ง 275

	หน้า
6. การสอบสวนโดยเปิดเผย.....	276
จ. การฟ้องร้องคดีเรียกค่าเสียหายทางแพ่งโดยเอกชน	279
ช. การฟ้องร้องคดีโดยหน่วยงานของรัฐ.....	283
ซ. บทกำหนดโทษ.....	286
ณ. มาตรการป้องกันการเอารัดเอาเปรียบในการประกอบธุรกิจ	
ญ. การทบทวนคำสั่งของฝ่ายบริหารและการวินิจฉัยคดีของศาล.....	290
ความลงท้าย.....	290
บรรณานุกรม.....	293
ประวัติผู้เขียน.....	296

บทนำ

1. เหตุผลและความสำคัญของการป้องกันการผูกขาด

ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งระบบทุนนิยมนี้ได้ดำเนินการและพัฒนาการมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว โดยเนื้อแท้ของทฤษฎีทุนนิยมนี้มุ่งที่จะสร้างสรรคความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของการผลิต และส่งเสริมความอยู่ดีกินดีของสมาชิกในสังคม แต่ในสภาพแห่งความเป็นจริงแล้วทฤษฎีหาได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างถูกต้องไม่ ทั้งนี้เพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่อิสระเสรีที่ขาดการควบคุมและการจัดระเบียบทางการค้าที่ตื้นเขิน เปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าเอารัดเอาเปรียบผู้ที่คอยกวาดต้อนการสร้างอำนาจผูกขาดทางเศรษฐกิจขึ้น เมื่อเกิดอำนาจผูกขาดทางเศรษฐกิจยอมเป็นหนทางที่เอื้ออำนวยให้เกิดอำนาจผูกขาดทางการเมือง ในที่สุดก็จะออกมาในรูปเผด็จการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม จึงเห็นได้ว่าการผูกขาดทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาต้นตอของการก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหานี้ ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จึงได้กำหนดนโยบายจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจไว้อย่างแน่ชัด ด้วยเหตุนี้ การศึกษาแก้ไขปัญหาลเหล่านี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจด้วยมาตรการทางกฎหมายซึ่งเป็นเป้าหมายที่จะได้ศึกษากันในวิทยานิพนธ์นี้

2. ขอบเขตและวิธีการดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาเฉพาะหลักการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในประเทศไทยโดยจะแยกศึกษาออกเป็น 5 บท ทั้งนี้โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษและประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เนื่องจากกฎหมายป้องกันการผูกขาดเป็นกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจ วิทยานิพนธ์นี้จึงจำเป็นต้องกล่าวถึงเข้าไปศึกษาวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ในบางแขนง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาทางด้านกฎหมาย ขอบเขตแห่งการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ กำหนดขึ้นตอนในรายละเอียดดังนี้

บทที่ 1 เน้นศึกษาถึงแนวความคิดและลักษณะพิเศษของการผลิตแบบทุนนิยมผูกขาด อันได้แก่หลักการ รูปแบบ และกลไก แห่งอำนาจครอบงำของระบบ-

ทุนนิยมผูกขาด นอกจากนี้ก็จะทำการศึกษาถึงพัฒนาการของทฤษฎีกฎหมายป้องกันการผูกขาด และวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้เข้าใจไว้เป็นพื้นฐาน

บทที่ 2 ศึกษาถึงรายละเอียดของสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาดของต่างประเทศ

บทที่ 3 ศึกษาถึงการบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดของต่างประเทศ โดยเฉพาะองค์กร รูปแบบ และมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

บทที่ 4 วิเคราะห์ถึงปัญหาต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาดของประเทศไทย เช่น พระราชบัญญัติป้องกันการทุบตลาด พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติคุ้มครองการค้า พ.ศ. 2509 พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509 พระราชบัญญัติป้องกันการค้าว่าไรเกินควร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ แนวทางและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันการผูกขาด

ในการค้นคว้า จะพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประชาคมเศรษฐกิจยุโรป โดยเฉพาะกฎหมายป้องกันการผูกขาดของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นแม่บทของกฎหมายป้องกันการผูกขาดของประเทศอื่น ๆ การศึกษาจะไม่มุ่งเฉพาะตัวบทของกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่จะให้ความสนใจในแนวความคิด อันโดแก จริยศาสตร์นโยบายการเมือง และเศรษฐกิจ ที่อยู่เบื้องหลังของตัวบทนั้น ๆ ด้วย เพื่อค้นหาทฤษฎี หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมไทย

3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำวิจัยนี้

การวิจัยนี้นอกจากจะเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับเศรษฐกิจเพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการผูกขาดแล้ว ยังได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากช่องโหว่ของพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งการวิเคราะห์นี้จะคำนึงถึงผลทางด้านนิติศาสตร์มากกว่าด้านเศรษฐศาสตร์ เพื่อชี้ให้เห็นว่ากฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ในสังคมย่อมไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ส่วนขอเสนอแนะในด้านมาตรการและวิธีการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการ -

ขาดนั้น เป็นการนำเอาตัวบท (Dogma or Norm) และความคิดทางกฎหมาย (Legal Idia) ของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายป้องกันการผูกขาดของไทยในส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอันเป็นการสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อความสำเร็จในการจัดการผูกขาดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และป้องกันการผูกขาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป